

Ιούνιος 2022

ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Έρευνα κοινής γνώμης για τις
διακρίσεις που βιώνουν τα
άτομα με αναπηρία στην
Περιφέρεια Δυτικής
Μακεδονίας

Στο πλαίσιο της Πράξης «ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ, ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΧΡΟΝΙΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΤΟΥΣ ΠΟΥ ΔΙΑΒΙΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2014-2020

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκθεση αποτελεσμάτων

Έρευνα κοινής γνώμης για τις διακρίσεις που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Αθήνα, 2022

ΕΚΔΟΣΗ

Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.)

Κεντρικά γραφεία: Λεωφ. Ελ. Βενιζέλου 236, Τ.Κ. 16341, Ηλιούπολη

Τηλ.: 210 9949837 • Fax: 210 5238967

E-mail: esaea@otenet.gr • Ιστοσελίδα: esamea.gr

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

Palmos Analysis IKE

Δ/ση: Γ. Παπανδρέου 18, Τ.Κ. 54645 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 555545 • Fax: 2310 555549

E-mail: info@palmosanalysis.gr • Ιστοσελίδα: palmosanalysis.com

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΝΤΥΠΟΥ & ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ:

Europraxis μ.ΙΚΕ

Δ/ση: Βέργας 4, Τ.Κ. 17673 Καλλιθέα

Τηλ.: 210 9521313 • Fax: 210 9521318

E-mail: info@euro-praxis.com • Ιστοσελίδα: euro-praxis.com

Η παρούσα έκδοση υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «Καταπολέμηση των διακρίσεων και προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρία, των ατόμων με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους που διαβιούν στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας» που εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Μακεδονία 2014-2020». Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του ΠΔΕ (Δικαιούχος της Πράξης: Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία - Ε.Σ.Α.μεΑ., με ΚΩΔ. ΟΠΣ 5095041).

Άξονας Προτεραιότητας: «10. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης (ΕΚΤ)» • **Θεματικός Στόχος:** «09. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και κάθε Διάκρισης» • **Επενδυτική Προτεραιότητα:** «9iii. Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών» • **Ειδικός Στόχος:** «1022. Βελτίωση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες».

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2014-2020

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος.....	1
1. Εισαγωγή	2
2. Ποσοτική έρευνα γενικού κοινού	3
2.1 Ταυτότητα έρευνας	3
2.2 Δημογραφικά στοιχεία	4
2.3 Γενικές απόψεις για θέματα αναπηρίας/χρόνιων παθήσεων	7
2.4 Κοινωνική Αντιμετώπιση - Προσβασιμότητα.....	8
2.5 Ισότητα και Δικαιώματα	12
3. Ποιοτική έρευνα στοχευμένου κοινού.....	18
3.1 Ταυτότητα έρευνας	18
3.2 Άτομα με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις	18
3.3 Γονείς - κηδεμόνες - δικαστικοί συμπαραστάτες - μέλη οικογενειών ατόμων με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις.....	23
3.4 Στελέχη διοίκησης - αυτοδιοίκησης - κοινωνικών υπηρεσιών.....	27
3.5 Εργοδότες - υπεύθυνοι προσωπικού - στελέχη εργοδοτικών φορέων	30

Πρόλογος

Η παρούσα μελέτη εκπονήθηκε από την Palmos Analysis στο πλαίσιο υλοποίησης του Πακέτου Εργασίας 2 του Υποέργου 1 της Πράξης «Καταπολέμηση των Διακρίσεων και Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης των Ατόμων με Αναπηρία, των Ατόμων με Χρόνιες Παθήσεις και των Οικογενειών τους που Διαβιούν στην Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας», της οποίας δικαιούχος είναι η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.).

Η Πράξη, η οποία εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2014-2020» και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από Εθνικούς Πόρους μέσω του ΠΔΕ, αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη και πολυεπίπεδη παρέμβαση στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας προς όφελος των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους, καθώς στοχεύει: **(α)** στην ενίσχυση της ικανότητας των στελεχών της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης να ενσωματώνουν τη δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας σε στρατηγικές, συμπεριλαμβανομένου του σχεδίου δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης για τις λιγνιτικές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας, σε τοπικές πολιτικές, μέτρα και προγράμματα, **(β)** στην ενδυνάμωση των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις, καθώς και στην ενίσχυση της ικανότητας των τοπικών οργανώσεών τους μέσω της δικτύωσής τους με άλλα κινήματα, **(γ)** στον εντοπισμό των διακρίσεων που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και οι οικογένειές τους και στην καταπολέμηση των εσφαλμένων στερεοτυπικών αντιλήψεων σε βάρος τους, και **(δ)** στη διευκόλυνση της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις στην αγορά εργασίας.

Η συνεργασία της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με την Ε.Σ.Α.μεΑ. για την υλοποίηση της προαναφερθείσας Πράξης αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση, το οποίο ελπίζουμε να ακολουθήσουν και άλλες Περιφέρειες της χώρας.

Κλείνοντας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τις συμμετέχουσες και τους συμμετέχοντες που αφιέρωσαν το χρόνο τους και με το αμέριστο ενδιαφέρον τους συνέβαλαν στην ολοκλήρωση αυτής της Έρευνας.

Ιωάννης Βαρδακαστάνης
Πρόεδρος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία

1. Εισαγωγή

Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.), στο πλαίσιο της Πράξης «Καταπολέμηση των Διακρίσεων και Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης των Ατόμων με Αναπηρία, των Ατόμων με Χρόνιες Παθήσεις και των Οικογενειών τους που Διαβιούν στην Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας», ανέθεσε στην Palmos Analysis την υλοποίηση του Πακέτου Εργασίας 2 (Π.Ε.2) «Έρευνα κοινής γνώμης για τις διακρίσεις που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας».

Αντικείμενο του έργου ήταν η διεξαγωγή ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας αναφορικά με τις διακρίσεις που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και οι οικογένειές τους.

Ειδικότερα, οι στόχοι της έρευνας ήταν:

1. η καταγραφή των στάσεων και των αντιλήψεων των κατοίκων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για τους πολίτες με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις,
2. η καταγραφή των διακρίσεων και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα ίδια τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και οι οικογένειές τους σε βασικούς τομείς της ζωής (εργασία, εκπαίδευση, πολιτική συμμετοχή, πολιτισμός, αθλητισμός κ.ά.), στην Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας.

Ειδικότερα, διερευνήθηκαν:

- › οι αντιλήψεις και οι στάσεις των κατοίκων της Περιφέρειας απέναντι στην «αναπηρία»,
- › οι αντιλήψεις και οι στάσεις σχετικά με την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους και οι διακρίσεις που αντιμετωπίζουν σε βασικούς τομείς της ζωής (εργασία, εκπαίδευση, πολιτική συμμετοχή, πολιτισμός, αθλητισμός κ.ά.),
- › τα εμπόδια πρόσβασης που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, με έμφαση στους τομείς της απασχόλησης, της κοινωνικής προστασίας, της εκπαίδευσης/κατάρτισης, του πολιτισμού, του αθλητισμού κ.ά.,
- › οι αντιλήψεις σχετικά με τις εφαρμοζόμενες πολιτικές για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία.

2. Ποσοτική έρευνα γενικού κοινού

2.1 Ταυτότητα έρευνας

Περίοδος: 2 - 10 Μαΐου 2022

Περιοχή έρευνας: Νομοί Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης, Φλώρινας

Δείγμα: Γενικός πληθυσμός, 17 ετών και άνω, 602 άτομα με αναλογική κατανομή στους Νομούς διεξαγωγής της έρευνας με βάση την απογραφή πληθυσμού της ΕΛΣΤΑΤ (2011)

Μέθοδος: Στρωματοποιημένη δειγματοληψία με αναλογική κατανομή στους Νομούς διεξαγωγής της έρευνας, Τηλεφωνικές συνεντεύξεις με σύστημα CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing)

Σταθμίσεις: Το δείγμα σταθμίστηκε, εκ των υστέρων, ως προς το φύλο και την ηλικία των ερωτώμενων με βάση την απογραφή πληθυσμού της ΕΛΣΤΑΤ (2011)

Τυπικό σφάλμα: Μέγιστο στατιστικό σφάλμα $\pm 4,0\%$ με διάστημα εμπιστοσύνης 95%

Παρατηρήσεις: **(1)** Όπου το άθροισμα των ποσοστών δεν είναι ακριβώς 100%, αυτό οφείλεται σε στρογγυλοποιήσεις.

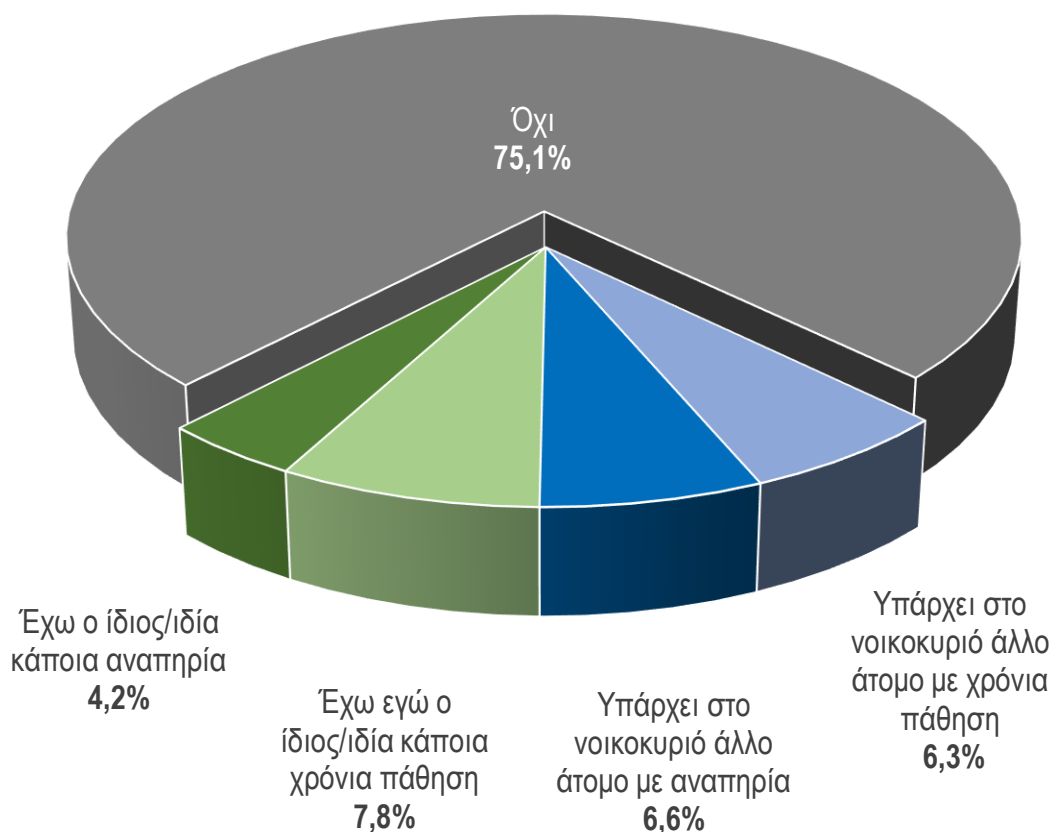
(2) Η Palmos Analysis είναι τακτικό μέλος του ΣΕΔΕΑ, έχει Αρ. Μητρώου 11 στο ΕΣΡ και τηρεί τους Κανόνες Δεοντολογίας της ESOMAR για τις δημοσκοπήσεις και την έρευνα αγοράς.

(3) Υπο-αναλύσεις πραγματοποιούνται σε βάσεις άνω των 100 ατόμων και ενδεικτικές υπο-αναλύσεις σε βάσεις μεταξύ 60 και 100 ατόμων.

2.2 Δημογραφικά στοιχεία

Περίπου 1 στα 4 νοικοκυριά (25%) περιλαμβάνει κάποιο άτομο με αναπηρία ή χρόνια πάθηση. Πιο συγκεκριμένα, το 11% των ερωτώμενων είναι οι ίδιοι άτομα με αναπηρία (4%) ή χρόνια πάθηση (7%), ενώ το 14% των ερωτώμενων δήλωσαν ότι υπάρχει στο νοικοκυριό άτομο με αναπηρία (8%) ή χρόνια πάθηση (6%).

Γράφημα 1. «Υπάρχει στο νοικοκυριό σας κάποιο άτομο με αναπηρία ή χρόνια πάθηση;» (N=602)

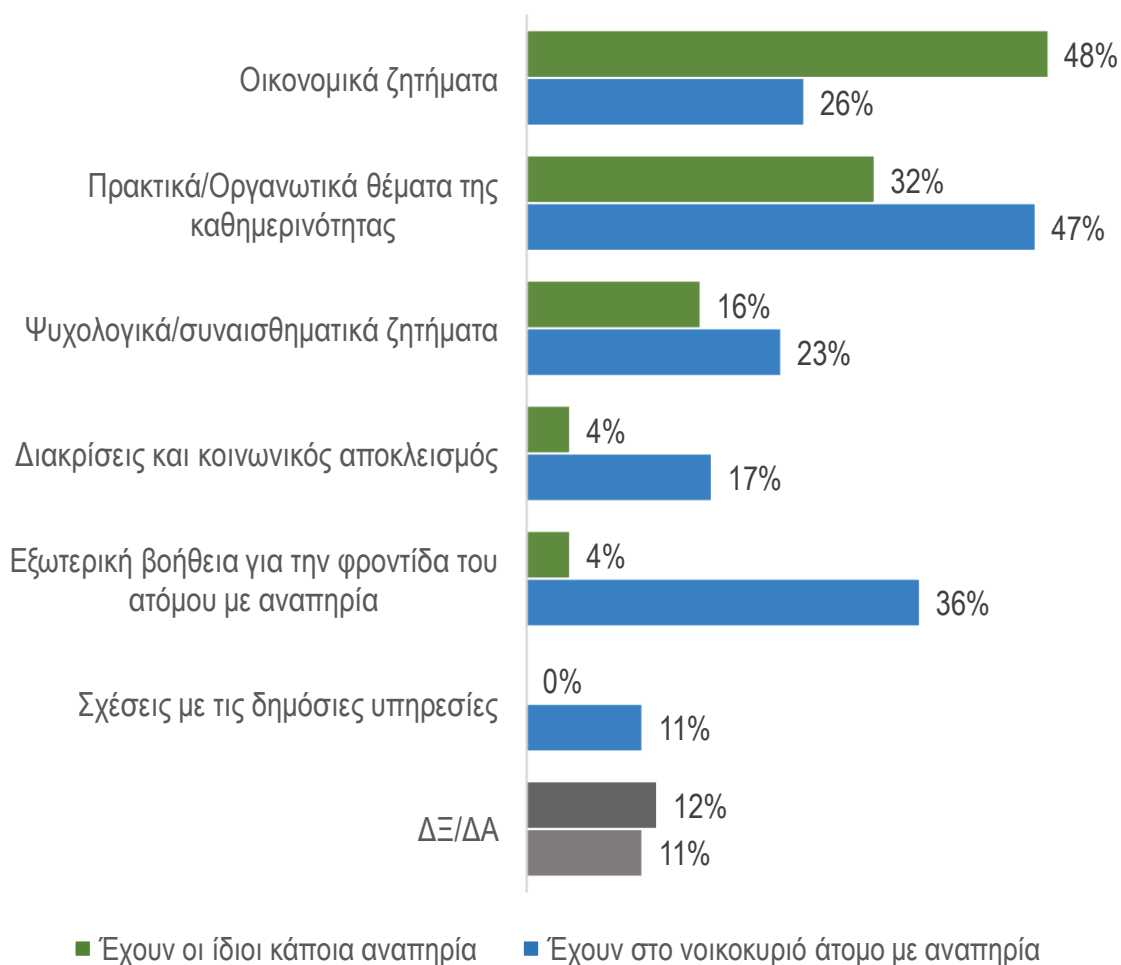

Πιο συχνή μορφή αναπηρίας μεταξύ τόσο όσο έχουν οι ίδιοι κάποια αναπηρία (N=25) όσο και μεταξύ όσων έχουν στο ίδιο νοικοκυριό κάποιο άτομο με αναπηρία (N=46) είναι η κινητική αναπηρία (παραπληγία, εγκεφαλική παράλυση, τετραπληγία κτλ.) σε ποσοστό 52% και 70% αντίστοιχα. Μεταξύ όσων έχουν οι ίδιοι κάποια μορφή χρόνιας πάθησης (N=40) οι νευρολογικές παθήσεις (13%), οι ρευματικές παθήσεις (15%), οι

παθήσεις του κυκλοφοριακού συστήματος (23%) και οι νεοπλασίες (28%) αναφέρονται συχνότερα, ενώ στους ερωτώμενους που έχουν στο νοικοκυριό κάποιο άτομο με χρόνια πάθηση (N=38) τα μεταβολικά νοσήματα (32%) και οι παθήσεις του κυκλοφορικού συστήματος (21%) αναφέρονται πιο συχνά.

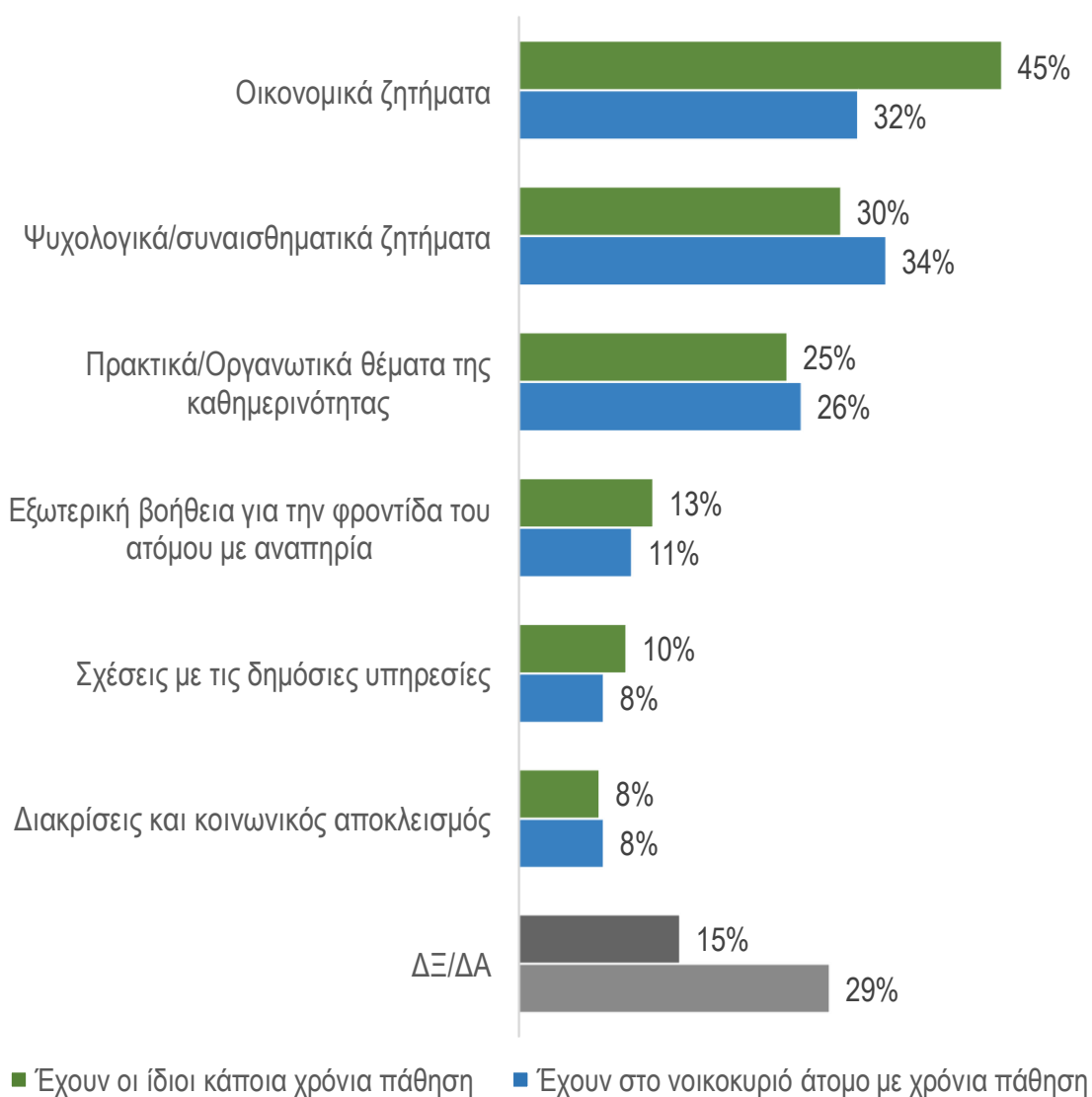
Τα οικονομικά ζητήματα (48%) και τα πρακτικά και οργανωτικά θέματα της καθημερινότητας (32%) δυσκολεύουν κυρίως όσους έχουν κάποια μορφή αναπηρίας, ενώ σημαντική αναφορά γίνεται και σε ψυχολογικά/συναισθηματικά ζητήματα (16%).

Γράφημα 2. Τομείς στους οποίους αντιμετωπίζουν κυρίως δυσκολίες στη ζωή της οικογένειάς τους, όσοι έχουν οι ίδιοι κάποια αναπηρία (N=25) και όσοι έχουν στο νοικοκυριό άτομο με αναπηρία (N=46)

Σε όσους έχουν κάποια χρόνια πάθηση οι περισσότερες αναφορές αφορούν σε οικονομικά ζητήματα (45%) και ακολουθούν τα ψυχολογικά/συναισθηματικά ζητήματα (30%) και τα πρακτικά/οργανωτικά θέματα της καθημερινότητας (25%).

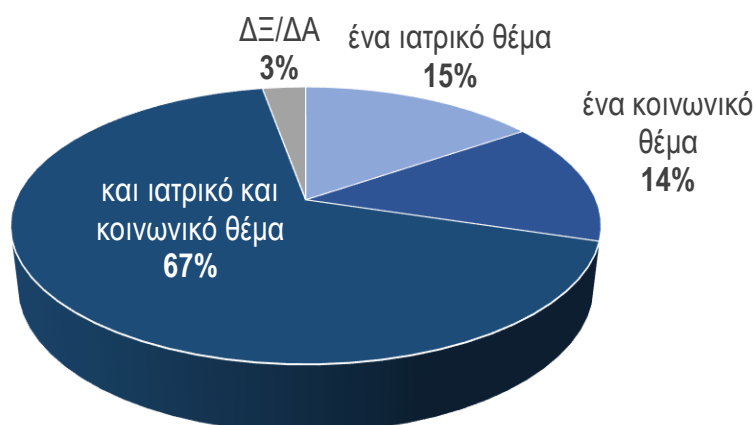
Γράφημα 3. Τομείς στους οποίους αντιμετωπίζουν κυρίως δυσκολίες στη ζωή της οικογένειάς τους, όσοι έχουν οι ίδιοι κάποια χρόνια πάθηση (N=40) και όσοι έχουν στο νοικοκυριό άτομο με χρόνια πάθηση (N=38)

2.3 Γενικές απόψεις για θέματα αναπηρίας/χρόνιων παθήσεων

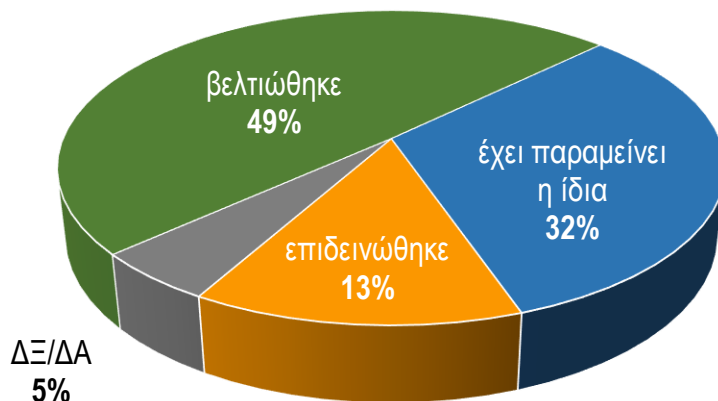
Η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων (67%) θεωρούν ότι η αναπηρία είναι συνδυασμός ιατρικού και κοινωνικού θέματος.

Γράφημα 4. «Η αναπηρία είναι περισσότερο...» (N=602)

Βελτίωση της ζωής των ατόμων με αναπηρία ή χρόνια πάθηση κατά την τελευταία δεκαετία, διαπιστώνουν το 49% των ερωτηθέντων, ενώ το 32% θεωρούν ότι η κατάσταση έχει παραμείνει στάσιμη και μόλις το 14% διαπιστώνει επιδείνωση της ζωής για τα εν λόγω άτομα. Η άποψη περί βελτίωσης είναι σαφώς πιο ισχυρή στις αστικές περιοχές και μεταξύ των ανδρών, ενώ εμφανίζεται σε σαφώς χαμηλότερα ποσοστά σε γυναίκες και στην Π.Ε. Γρεβενών.

Γράφημα 5. «Τα τελευταία 10 χρόνια η ζωή των ατόμων με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις στην Ελλάδα...» (N=602)

Η ανεπάρκεια των υποδομών του κράτους (76%) και οι κοινωνικές προκαταλήψεις (45%) θεωρούνται από τους ερωτώμενους τα δύο κυριότερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις για μια αξιοπρεπή ζωή. Ακολουθούν η ίδια η αναπηρία (18%) και η στάση του φιλικού/συγγενικού περιγύρου (12%). Οι κοινωνικές προκαταλήψεις αναγνωρίζονται ως βασικό εμπόδιο σε υψηλότερο ποσοστό από τους νέους 17–29 ετών (70%) και σε πολύ χαμηλότερο ποσοστό από τους συμμετέχοντες 60 ετών και άνω (36%). Η ανεπάρκεια των υποδομών του Κράτους αναφέρεται σαφώς περισσότερο μεταξύ των ατόμων ηλικίας 30–49 ετών (87%) και λιγότερο από τα άτομα άνω των 60 ετών (65%).

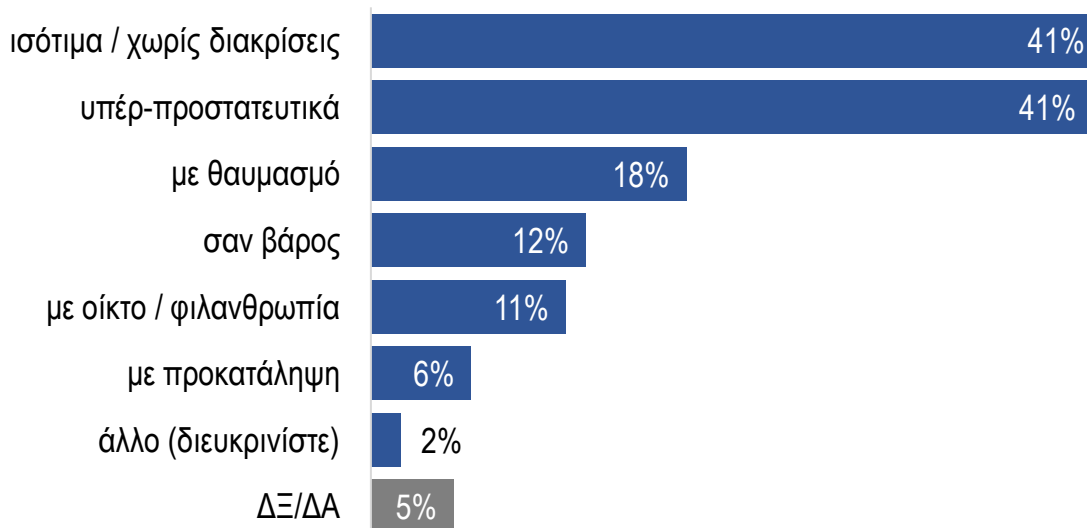
Γράφημα 6. «Τα κυριότερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις για μια αξιοπρεπή ζωή είναι...» (N=602)

2.4 Κοινωνική Αντιμετώπιση - Προσβασιμότητα

Υπέρ-προστατευτικά (41%) και ισότιμα/χωρίς διακρίσεις (41%) θεωρούν οι ερωτώμενοι ότι αντιμετωπίζονται τα άτομα με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις από την οικογένεια και το ευρύτερο οικογενειακό τους περιβάλλον, ενώ ακολουθούν ο «θαυμασμός» (18%), το «βάρος» (12%), ο «οίκτος/φιλανθρωπία» (11%) και η προκατάληψη (6%).

Γράφημα 7. «Τα άτομα με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις αντιμετωπίζονται από την οικογένειά τους και από το ευρύτερο οικογενειακό τους περιβάλλον...» (N=602)

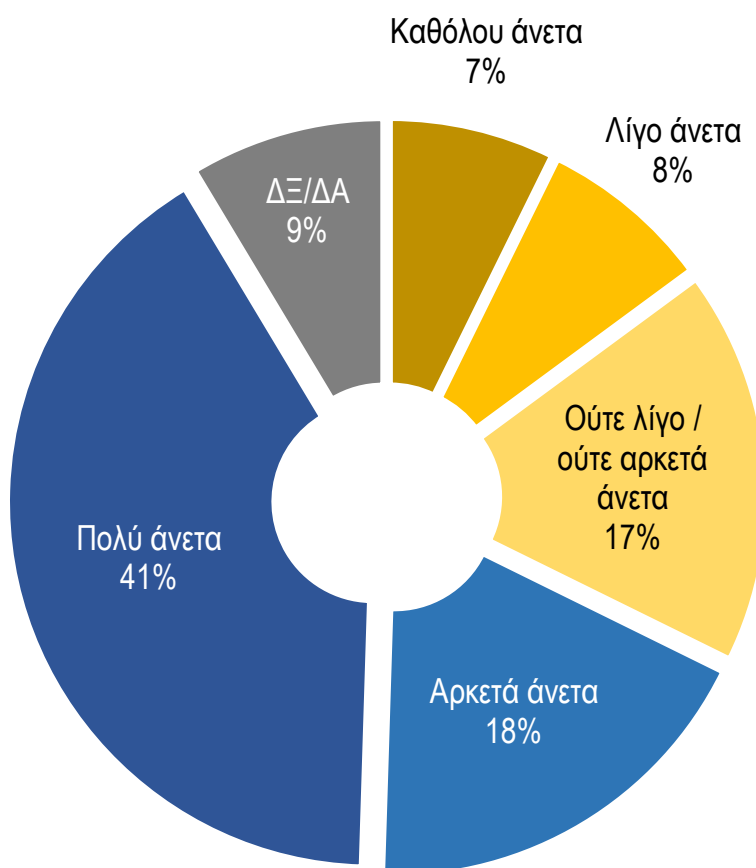
Σε σχέση με την αντιμετώπιση από την τοπική κοινωνία οι απόψεις έχουν ως εξής: το 40% αναφέρουν «με σεβασμό/ισότιμα/χωρίς διακρίσεις», και ακολουθούν η «αμηχανία» (22%), ο «οίκτος/φιλανθρωπία» (20%), η «αδιαφορία» (16%), η «προκατάληψη» (14%) και ο «θαυμασμός» (9%).

Γράφημα 8. «Τα άτομα με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις αντιμετωπίζονται από την τοπική κοινωνία...» (N=602)

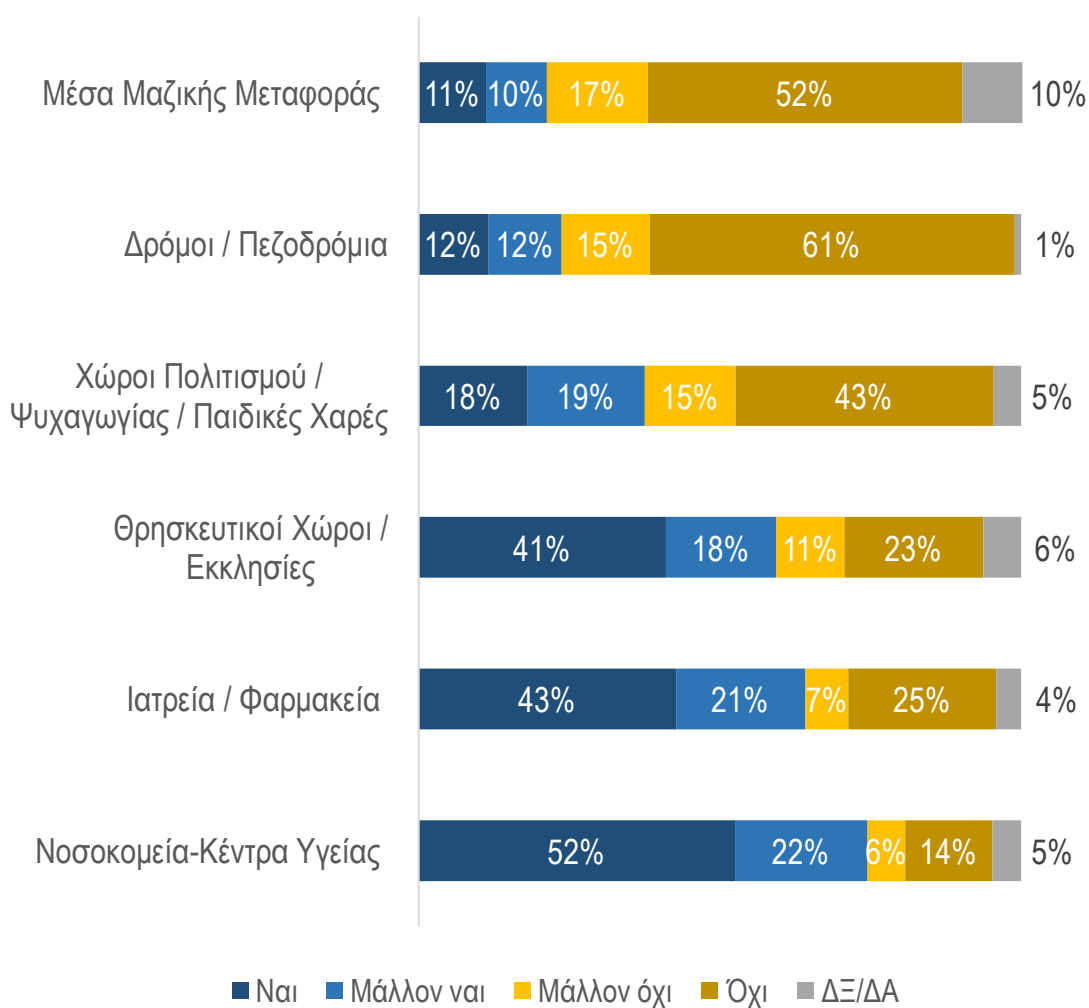
Περίπου 6 στους 10 δηλώνουν ότι θα ένιωθαν πολύ άνετα (41%) ή αρκετά άνετα (18%) αν κάποιο παιδί τους διατηρούσε δεσμό με κάποιο άτομο με αναπηρία ή χρόνια πάθηση. Στον αντίποδα, το 7% δηλώνουν ότι θα ένιωθαν καθόλου άνετα, το 8% δηλώνουν ότι θα ένιωθαν λίγο άνετα, ενώ ούτε λίγο/ούτε πολύ άνετα δηλώνουν ότι θα ένιωθαν το 17% των ερωτηθέντων. Περισσότερο άνετα φαίνεται να δηλώνουν ότι θα ένιωθαν οι νέοι 17 – 29 ετών και τα άτομα ηλικίας 30 – 49 ετών, ενώ τα άτομα ηλικίας άνω των 60 ετών φαίνεται ότι νιώθουν λιγότερο άνετα.

Γράφημα 9. «Ανεξάρτητα από το αν στην πραγματικότητα έχετε παιδιά ή όχι, πόσο άνετα θα νιώθατε αν ένα από τα παιδιά σας διατηρούσε δεσμό με ένα άτομο με αναπηρία/χρόνια πάθηση;» (N=602)

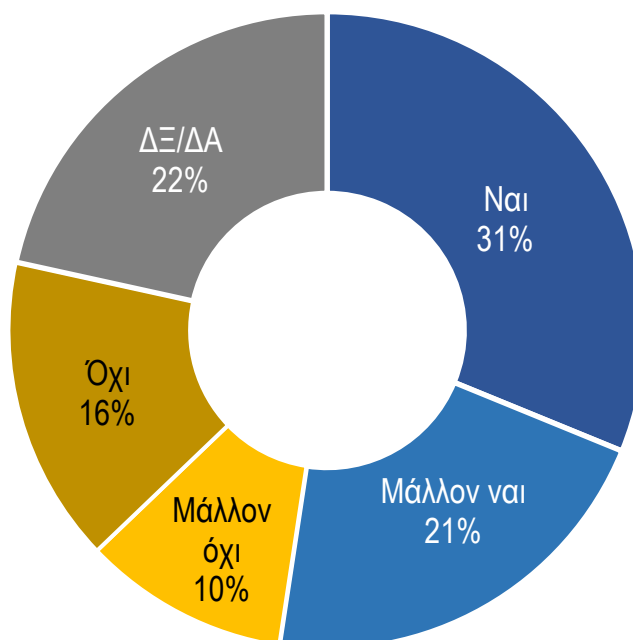
Μέσα μαζικής μεταφοράς και δρόμοι – πεζοδρόμια αποτελούν σύμφωνα με τις απόψεις των ερωτηθέντων τους χώρους όπου η ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις σε σχέση με τους υπόλοιπους πολίτες είναι πιο δυσχερής. Ακολουθούν με υψηλές αρνητικές αναφορές οι χώροι πολιτισμού – ψυχαγωγίας και οι παιδικές χαρές. Η κατάσταση φαίνεται να είναι ικανοποιητική σε νοσοκομεία και κέντρα υγείας καθώς, σε ιατρεία – φαρμακεία και σε θρησκευτικούς χώρους και εκκλησίες.

Γράφημα 10. «Γενικά, θεωρείτε ότι διασφαλίζεται η πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις σε κάθε έναν από τους παρακάτω χώρους της Περιφέρειάς σας, σε ίση βάση με τους υπόλοιπους πολίτες;» (N=602)

Η πλειοψηφία των πολιτών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (52%) θεωρούν ότι διασφαλίζεται γενικά η πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις σε ψηφιακές υπηρεσίες των δημοσίων υπηρεσιών/υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και υπηρεσίες γενικού συμφέροντος στην Περιφέρεια, σε ίση βάση με τους υπόλοιπους πολίτες.

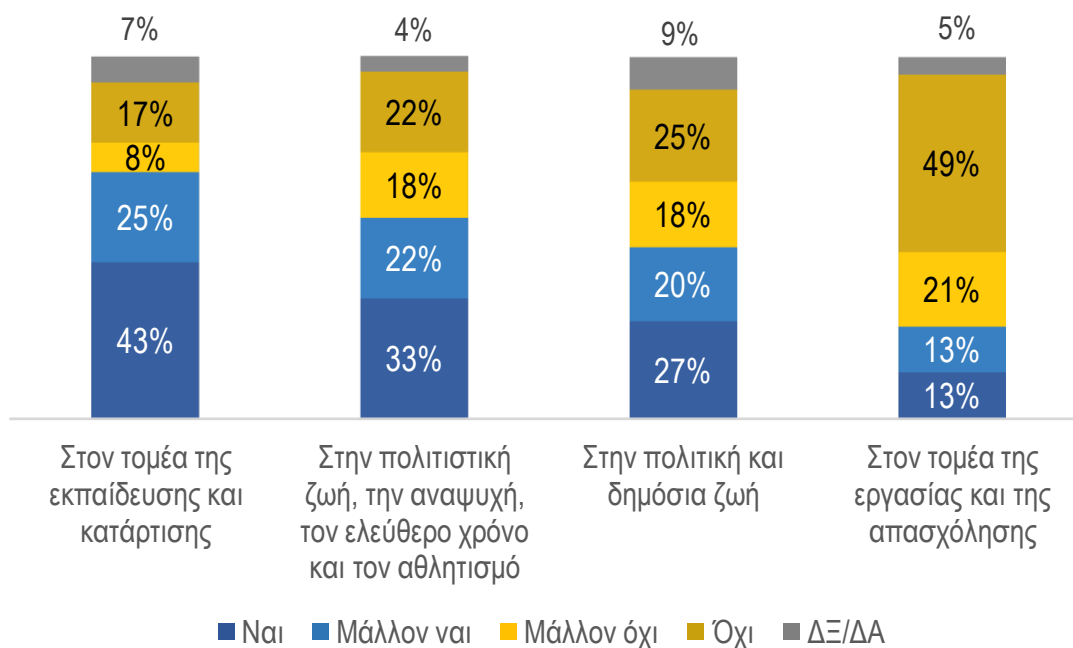
Γράφημα 11. «Γενικά, θεωρείτε ότι διασφαλίζεται η πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις σε ψηφιακές υπηρεσίες των δημοσίων υπηρεσιών-υπηρεσιών κοινής ωφέλειας υπηρεσίες γενικού συμφέροντος της Περιφέρειάς σας, σε ίση βάση με τους υπόλοιπους πολίτες;» (N=602)

2.5 Ισότητα και Δικαιώματα

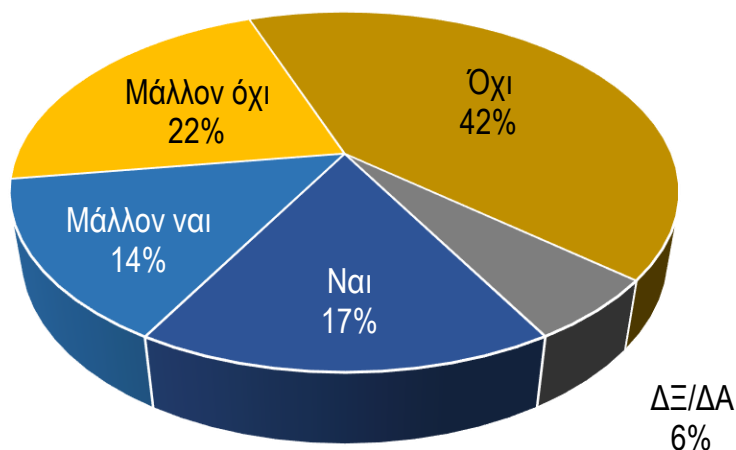
Η μεγάλη πλειοψηφία των πολιτών (70%) θεωρούν ότι τα άτομα με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις δεν έχουν ίσες ευκαιρίες στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης. Αντιθέτως, η πλειοψηφία θεωρεί ότι υπάρχουν ίσες ευκαιρίες για τα άτομα με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης (68% με το 25% να διαφωνεί), στην πολιτική και δημόσια ζωή (47% με το 43% να διαφωνεί) και στην πολιτιστική ζωή, την αναψυχή, τον ελεύθερο χρόνο και τον αθλητισμό (55% με το 40% να διαφωνεί).

Γράφημα 12. «Έχουν τα άτομα με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις στην Περιφέρεια ίσες ευκαιρίες στους παρακάτω τομείς;» (N=602)

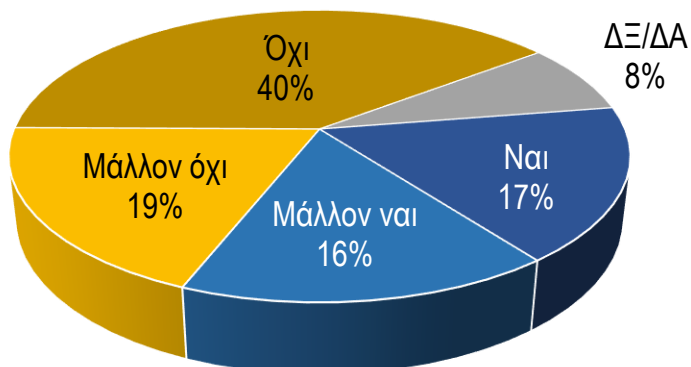
Η μεγάλη πλειοψηφία (63%) των ερωτηθέντων θεωρούν ότι τα άτομα με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις δεν έχουν ίσες ευκαιρίες με τους άλλους για αυτόνομη διαβίωση στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, έναντι του 31% που θεωρούν ότι υπάρχουν ίσες ευκαιρίες.

Γράφημα 13. «Τα άτομα με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις έχουν ίσες ευκαιρίες με τους άλλους για αυτόνομη διαβίωση στην Περιφέρεια;» (N=602)

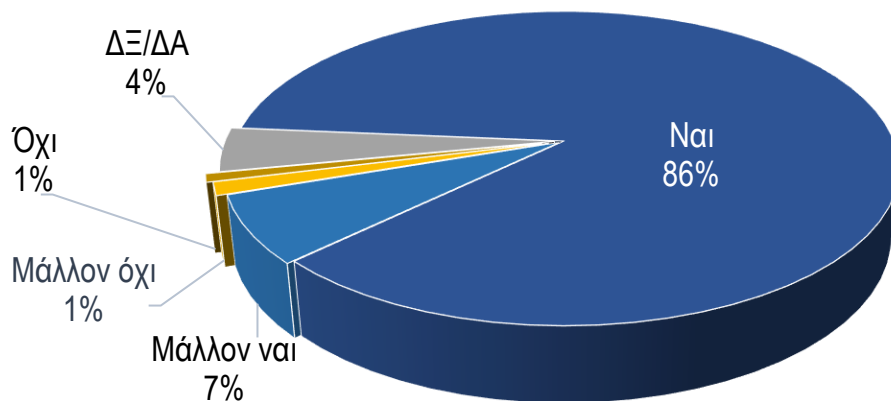
Ανεπαρκείς και αναποτελεσματικές θεωρούν τις δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις το 59% των ερωτηθέντων στην έρευνα, έναντι μόλις 33% που τις κρίνουν επαρκείς και αποτελεσματικές.

Γράφημα 14. «Είναι οι δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις στην Περιφέρεια επαρκείς και αποτελεσματικές;» (N=602)

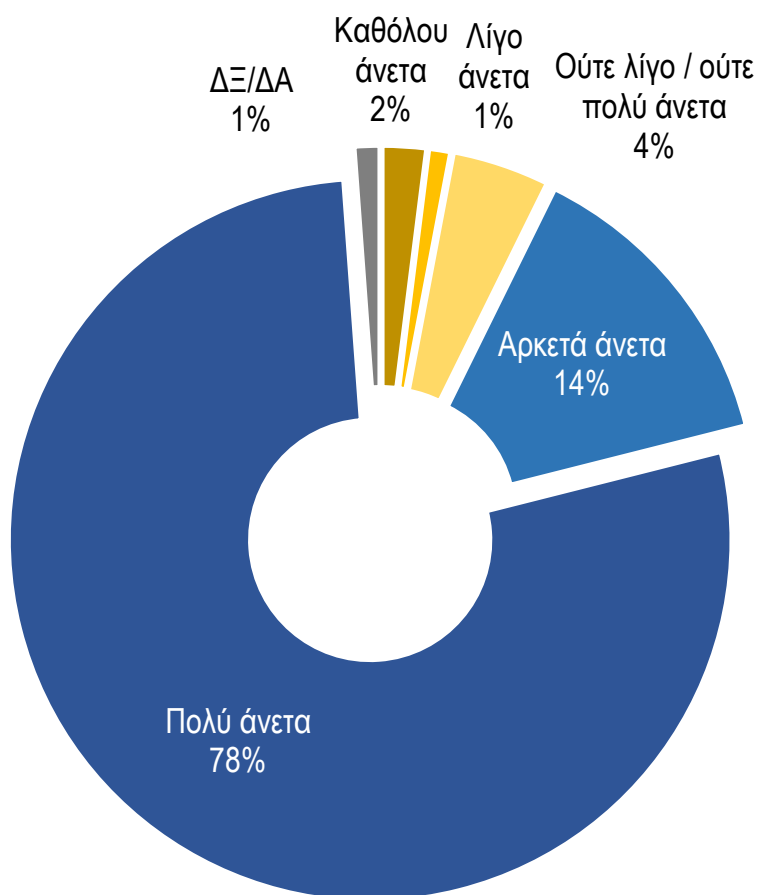
Καθολική είναι η άποψη ότι πρέπει να ληφθούν θετικά μέτρα στήριξης των ατόμων με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους ώστε να επιτευχθεί η δίκαιη μετάβαση κατά την περίοδο της απολιγνιτοποίησης (93%).

Γράφημα 15. Γενικά θεωρείτε ότι πρέπει να ληφθούν θετικά μέτρα στήριξης των ατόμων με αναπηρία / χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών ώστε να επιτευχθεί η δίκαιη μετάβαση κατά την περίοδο της απολιγνιτοποίησης; (N=602)

Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (92% ή περίπου 9 στους 10) δηλώνουν ότι θα ένιωθαν πολύ (78%) ή αρκετά (14%) άνετα αν στην περιοχή τους ο Περιφερειάρχης ή ο Δήμαρχος ήταν ένα άτομο με αναπηρία. Παράλληλα, αντίστοιχο ποσοστό (93%) δηλώνουν ότι θα ένιωθαν πολύ (82%) ή αρκετά (11%) άνετα αν ένας από τους συναδέλφους τους στη δουλειά με τον οποίο έρχονται σε επαφή είναι άτομο με αναπηρία.

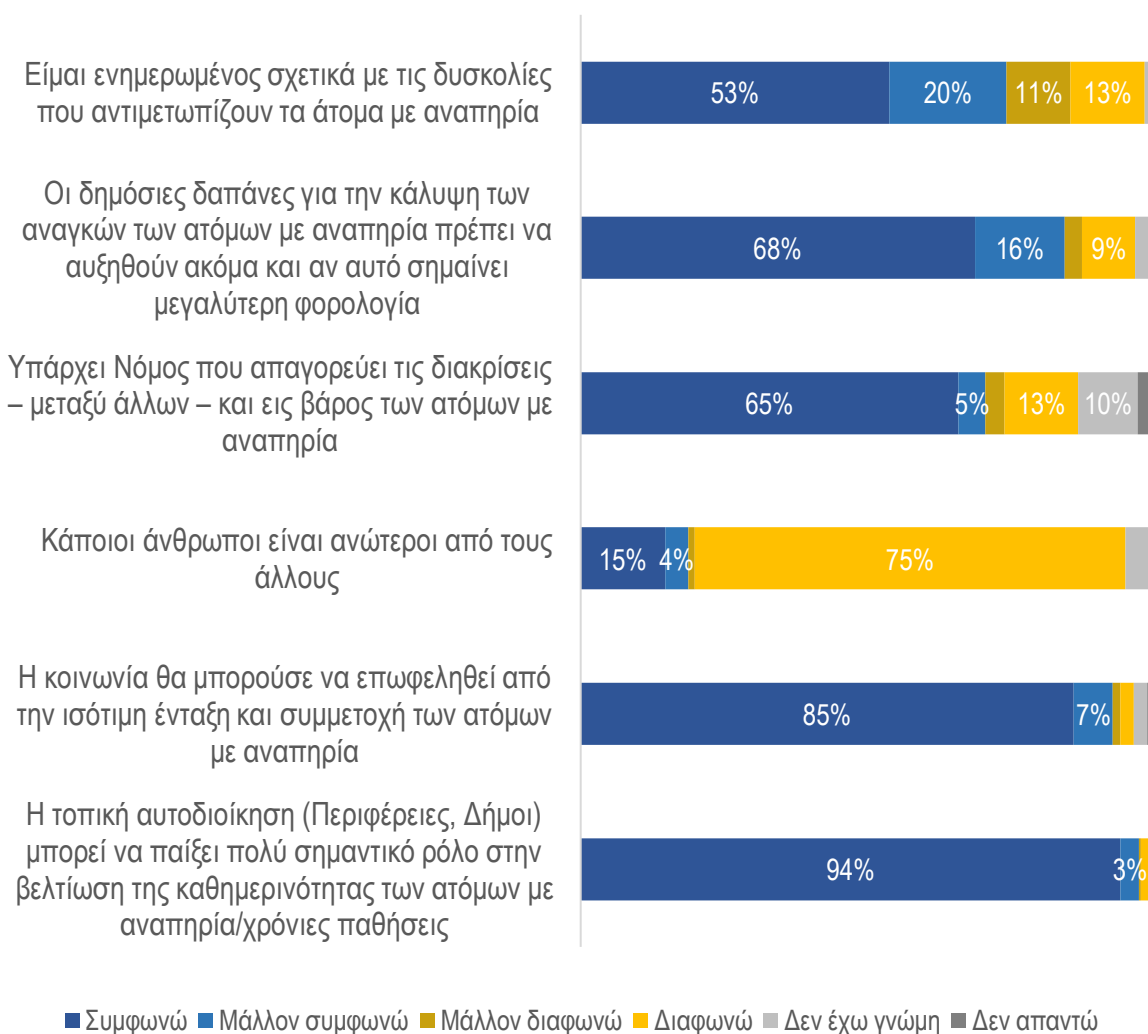
Γράφημα 16. «Πώς θα νιώθατε εάν στην περιοχή σας κατείχε το αξίωμα του Περιφερειάρχη ή του Δημάρχου ένα άτομο με αναπηρία;» (N=602)

Σε σχέση με τις γενικότερες στάσεις έναντι γενικών θεμάτων που άπτονται της αναπηρίας και των χρόνιων παθήσεων, εμφανίζεται μια πολύ θετική προδιάθεση του γενικού κοινού. Πιο συγκεκριμένα, το 93% συμφωνούν ότι η κοινωνία θα μπορούσε να επωφεληθεί από την ισότιμη ένταξη και τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία,

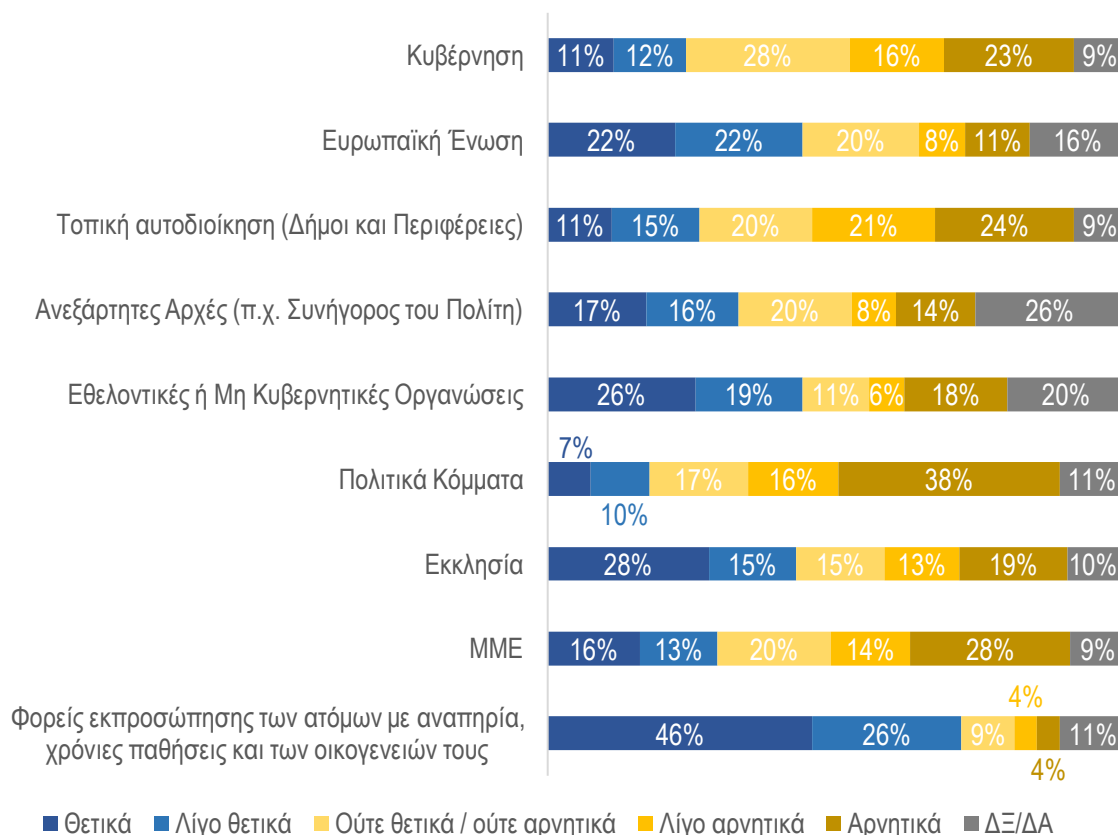
το 96% δηλώνουν ότι η τοπική αυτοδιοίκηση (Περιφέρεια, Δήμοι) μπορεί να παίξει πολύ σημαντικό ρόλο στη βελτίωση της καθημερινότητας των ατόμων με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις και το 84% συμφωνούν με την αύξηση των δημοσίων δαπανών για την κάλυψη των αναγκών των ατόμων με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις ακόμα κι αν αυτό σημαίνει μεγαλύτερη φορολογία. Αξιοσημείωτο είναι όμως ότι το 19% των ερωτηθέντων θεωρούν ότι κάποιοι άνθρωποι είναι ανώτεροι από τους άλλους, ωστόσο το 75% θεωρούν ότι κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Τέλος το 70% δηλώνουν ότι υπάρχει Νόμος που απαγορεύει τις διακρίσεις – μεταξύ άλλων – και εις βάρος των ατόμων με αναπηρία.

Γράφημα 17. «Συμφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις;» (N=602)

Η αξιολόγηση του έργου των διαφόρων φορέων ως προς την προσπάθεια για την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις, αποκαλύπτει σημαντικές διαφορές. Πιο αναλυτικά, στο ισοζύγιο θετικών – αρνητικών αξιολογήσεων προηγούνται με πολύ μεγάλη διαφορά οι φορείς εκπροσώπησης των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους (72% θετικές κρίσεις – 8% αρνητικές κρίσεις) και ακολουθούν με θετικό ισοζύγιο οι εθελοντικές και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις (45% θετικές – 24% αρνητικές), η Ευρωπαϊκή Ένωση (44% θετικές – 19% αρνητικές), η Εκκλησία (43% θετικές – 32% αρνητικές) και οι ανεξάρτητες αρχές (33% θετικές – 22% αρνητικές). Στον αντίποδα, με αρνητικό ισοζύγιο θετικών και αρνητικών κρίσεων εμφανίζονται η Κυβέρνηση (23% - 39%), η τοπική αυτοδιοίκηση (26% – 45%), τα ΜΜΕ (29% - 42%) και τα πολιτικά κόμματα (17% - 54%).

Γράφημα 18. «Πώς αξιολογείτε το έργο καθενός από τους παρακάτω φορείς/θεσμούς ως προς την προσπάθειά τους για την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις;» (N=602)

3. Ποιοτική έρευνα στοχευμένου κοινού

3.1 Ταυτότητα έρευνας

Περίοδος:	Μάιος – Ιούνιος 2022
Περιοχή:	Νομοί Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης, Φλώρινας
Μέθοδος:	Ποιοτική έρευνα με τη μέθοδο των εις βάθος Ατομικών Συνεντεύξεων (in-depth interviews)
Μέθοδος στρατολόγησης:	Στρατολόγηση μέσα από λίστα δημοσιευμένων στοιχείων επικοινωνίας φορέων και επιχειρήσεων
Δειγματοληπτικό πλαίσιο:	Κάτοικοι και εκπρόσωποι φορέων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, κατανεμημένοι σε 4 ομάδες: α) Άτομα με αναπηρία / χρόνιες παθήσεις β) Γονείς / κηδεμόνες / δικαστικοί παραστάτες / μέλη οικογενειών ατόμων με αναπηρία γ) Στελέχη διοίκησης / αυτοδιοίκησης και κοινωνικών υπηρεσιών δ) Εργοδότες / υπεύθυνοι προσωπικού / στελέχη εργοδοτικών φορέων
Μέγεθος δείγματος:	31 άτομα – εκπρόσωποι φορέων
Σύνθεση δείγματος:	Άντρες και γυναίκες, άνω των 17 ετών

3.2 Άτομα με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις

Όσον αφορά στην εξέλιξη της ζωής των ατόμων με αναπηρία, δεν καταγράφεται κάποια κοινή κατεύθυνση στις απόψεις των ερωτώμενων. Διακρίνονται τρεις κύριες κατηγορίες απόψεων και κάθε μία άποψη βασίζεται σε διαφορετικές αιτιολογήσεις ανά συμμετέχοντα και ανά περιοχή.

A. Η κατάσταση έχει παραμείνει σχετικά σταθερή / στάσιμη:

«Παρέμεινε σταθερή. Τουλάχιστον στον τόπο μου τώρα προσπαθούμε σιγά-σιγά να δραστηριοποιηθούμε και μέσω της ΕΣΑμεΑ και μέσω των σωματείων που έχουμε.»

B. Η κατάσταση έχει παρουσιάσει ελαφρά βελτίωση:

«Θα έλεγα ότι υπάρχει κάποια βελτίωση όχι πολύ μεγάλη. Ότι γίνεται, γίνεται με αργά βήματα. Η Κοζάνη δεν είναι μια εύκολη πόλη.»

Γ. Η κατάσταση έχει επιδεινωθεί:

«Επιδεινώθηκε γιατί η ζωή ακριβαίνει καθημερινά. Τα επιδόματα πλέον δεν φτάνουν. Τα νοσοκομεία δεν καλύπτουν τους ασθενείς. Είμαι μέλος συλλόγου και έχω προσωπικά παραδείγματα.»

Τα κυριότερα εμπόδια / προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτή τη στιγμή τα άτομα με αναπηρία είναι τα ακόλουθα (με σειρά συχνότητας εμφάνισης):

- › Η φυσική προσβασιμότητα (δρόμοι, πεζοδρόμια, πρόσβαση σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους, αλλά και η πρόσβαση στα νοσοκομεία λόγω COVID-19)
- › Οι ελλείψεις στις ιατροφαρμακευτικές καλύψεις
- › Απουσία δυνατότητας κατ' οίκον χορήγησης φαρμακευτικής αγωγής
- › Οικονομικά ζητήματα
- › Έλλειψη υποδομών
- › Έλλειψη πληροφόρησης/γνώσεων για θέματα αναπηρίας/χρονίων παθήσεων

«Το νούμερο ένα εμπόδιο είναι η προσβασιμότητα στους δημόσιους χώρους και στα δημόσια κτίρια και δεύτερον το γεγονός ότι δεν υπάρχουν ριζικές αλλαγές στις ιατροφαρμακευτικές καλύψεις.»

Οι ερωτώμενοι αξιολόγησαν πόσο σημαντικοί είναι στη ζωή τους οι ακόλουθοι παράγοντες: **(α)** η ανεπάρκεια των υποδομών του Κράτους, **(β)** οι κοινωνικές προκαταλήψεις, **(γ)** η ίδια η αναπηρία/χρόνια πάθηση και οι επιπτώσεις που αυτή συνεπάγεται και **(δ)** η στάση του οικογενειακού/φιλικού περιγύρου με την εξής σειρά προτεραιότητας:

- › Στάση οικογενειακού / φιλικού περιγύρου
- › Ανεπάρκεια υποδομών του κράτους
- › Η ίδια η αναπηρία / χρόνια πάθηση
- › Κοινωνικές προκαταλήψεις

«Η οικογένεια είναι πάρα πολύ σημαντικός παράγοντας. Είναι ουσιαστικά το "Α" και το "Ω". Υπάρχουν οικογένειες που το κρύβουν, οι οποίες δεν θέλουν να το μάθουν οι τριγύρω κι αυτό έχει μόνο αρνητικό αντίκτυπο στο άτομο με αναπηρία.»

«Υπάρχει σοβαρό πρόβλημα με την προσβασιμότητα και στα κτίρια αλλά και στα ΜΜΜ. Προσπαθούν να κάνουν κάτι ειδικά στα κτίρια αλλά θέλει και άλλο.»

Όσον αφορά την αντιμετώπιση των συμμετεχόντων από τις τοπικές κοινωνίες στις οποίες ζουν, οι απόψεις παρουσιάζονται σχετικά μοιρασμένες. Υπάρχει μια μερίδα ερωτώμενων οι οποίοι θεωρούν πως δεν υπάρχει κάποια διαφοροποίηση σε σχέση με τη γενικότερη αντιμετώπιση των υπόλοιπων συνανθρώπων τους. Υπάρχει, επίσης και η άλλη πλευρά, η οποία υποστηρίζει πως διαφαίνονται ακόμα (σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό) περιπτώσεις διακρίσεων, διαφοροποιήσεων ή και αδιαφορίας από μερίδα ανθρώπων.

«Υπάρχει διαφοροποίηση, ναι. Στην αρχή ήταν πολύ πιο δύσκολα, τώρα τα βλέπω τελείως διαφορετικά τα πράγματα, πάντως ακόμα με βλέπουν διαφορετικά.»

Ενώ οι ερωτώμενοι κατά πλειοψηφία θεωρούν ότι προσωπικά αντιμετωπίζονται πολύ ή σχετικά καλά από τους διάφορους επαγγελματίες υγείας με τους οποίους συνεργάζονται, η γενικότερη κατάσταση που βλέπουν ότι βιώνουν τα άτομα με αναπηρίες ή χρόνιες παθήσεις, παρουσιάζει διακυμάνσεις.

Πιο συγκεκριμένα:

- › Τα τελευταία χρόνια τόσο στις υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης όσο και στις υπηρεσίες υγείας (κυρίως του ιδιωτικού, αλλά και του δημόσιου τομέα) **παρουσιάζεται μια γενικότερα καλύτερη κατάσταση όσον αφορά την αντιμετώπιση των ατόμων με αναπηρία.**
- › Κάποιοι συμμετέχοντες τις χαρακτηρίζουν ως **πολύ καλές ή και άριστες.**
- › Στον αντίποδα, μια μερίδα συμμετεχόντων εκφράζουν την άποψη **πως η εξυπηρέτηση και η αντιμετώπιση των ατόμων με αναπηρία εξαρτάται από υπηρεσία σε υπηρεσία και από τον εκάστοτε υπάλληλο, ενώ σημαντικό ρόλο παίζει και η ίδια η μορφή της αναπηρίας.**
- › Εκφράζονται και μεμονωμένες απόψεις για **κακή ή ελλιπή εξυπηρέτηση, καθώς και για έλλειψη κοινωνικής και ψυχολογικής υποστήριξης.**

Καταγράφεται **μια σαφής δυσανεμία από όλους τους ερωτώμενους** ανεξαιρέτως, όσον αφορά το ζήτημα της φυσικής προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία (κυρίως άτομα με κινητική αναπηρία ή οπτική αναπηρία) σε Δημόσιους χώρους, ιδιαίτερα εκτός των αστικών κέντρων. Αναφέρονται **τόσο δυσκολίες στην πρόσβαση** (ανυπαρξία ραμπών, ακατάλληλες εισοδοί, εμπόδια στους διαδρόμους), **αλλά ακόμα και σε περιπτώσεις όπου η είσοδος είναι εφικτή, ανυπαρξία υποδομών εντός των κτιρίων** (π.χ. ακατάλληλοι διάδρομοι, απουσία τουαλετών για άτομα με αναπηρία κ.ά.). Δεν καταγράφεται ούτε μια γνώμη για ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία συγκριτικά με τους υπόλοιπους πολίτες.

«Η προσβασιμότητα, είναι στο μείον, όχι στο μηδέν.»

«Όχι, δεν υπάρχει ισότιμη πρόσβαση. Τα περισσότερα δημοτικά ή κρατικά κτίρια είναι παλιά οπότε δεν εφικτή η ελεύθερη πρόσβαση. Ισχύει και για εμένα αυτό.»

Αντίθετα, όσον αφορά την πρόσβαση σε ψηφιακές υπηρεσίες των δημόσιων υπηρεσιών – υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, η πλειοψηφία των ερωτώμενων **αν και πιστεύουν ότι η πρόσβαση δεν είναι σε καμία περίπτωση ισότιμη, τουλάχιστον φαίνονται να γίνονται τα πρώτα αργά αλλά σταδιακά βήματα ως προς τη βελτίωση αυτού του τομέα**, με την ψηφιοποίηση των αρχείων και τα προγράμματα υποστήριξης πρόσβασης για άτομα με προβλήματα όρασης, τα οποία όμως είναι ακόμα σε πολύ πρώιμο στάδιο.

Σε γενικές γραμμές η μεγάλη μερίδα των ερωτώμενων θεωρούν ότι έχουν γίνει **κάποιες βελτιωτικές κινήσεις μόνο στους τομείς της εκπαίδευσης και κατάρτισης και σε κάποιες περιπτώσεις στον τομέα της πολιτιστικής ζωής, αναψυχής και του αθλητισμού**. Αντιθέτως, **στους τομείς της εργασίας και της απασχόλησης όπως και στην πολιτική και δημόσια ζωή πιστεύουν κατά πλειοψηφία ότι δεν υπάρχουν ίσες ευκαιρίες για τα άτομα με αναπηρία** (συγκριτικά με τους υπόλοιπους πολίτες).

«Δεν έχουν ίσες ευκαιρίες [...] οι εργοδότες αποφεύγουν να προσλάβουν άτομα με αναπηρία γιατί νομίζουν ότι δεν μπορούν να αποδώσουν και ότι θα χρειάζονται παραπάνω άδειες ή αναρρωτικές άδειες λόγω της αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης τους κτλ.»

Όλοι οι ερωτώμενοι ανεξαιρέτως συμφωνούν πως τα άτομα με αναπηρία στην Περιφέρειά τους **δεν έχουν ίσες ευκαιρίες με τους υπόλοιπους πολίτες για αυτόνομη διαβίωση**.

Την άποψή αυτή ο καθένας την αιτιολογεί ή τη βασίζει σε διαφορετικό άξονα:

- › Κυρίως, στις **δυσκολίες προσβασιμότητας**, τόσο σε δημόσιους όσο και σε ιδιωτικούς χώρους (κάποιες φορές και στα ίδια τα σπίτια τα οποία κατοικούν).
- › Στους **ανεπαρκείς οικονομικούς πόρους** (επιδόματα, συντάξεις) με τους οποίους είναι αδύνατο να έχουν ένα αξιοπρεπές επίπεδο ζωής («πολλές φορές δεν επαρκούν ούτε για τα φάρμακα»).
- › Στο γεγονός ότι (κάποιες μορφές αναπηρίας) **χρειάζονται διαρκή υποστήριξη από τρίτους**.
- › Στην **ανεπάρκεια των υποδομών** γενικά πόλεις και γενικά στην Περιφέρεια.
- › Στις **ελάχιστες ευκαιρίες για εύρεση εργασίας**.

Όσον αφορά στην επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις, οι απόψεις των συμμετεχόντων είναι μοιρασμένες σε δύο κατηγορίες:

A. Εκείνοι που θεωρούν ότι οι δράσεις αυτές δεν είναι σε καμία περίπτωση επαρκείς:

- › Πρέπει να υπάρξει περισσότερη δραστηριοποίηση τόσο από τους εμπλεκόμενους φορείς, όσο και από την Τοπική Αυτοδιοίκηση.
- › Ακόμα και οι λίγες δράσεις που διοργανώνονται, πραγματοποιούνται μόνο στα αστικά κέντρα, με αποτέλεσμα να είναι δύσκολη η συμμετοχή των ατόμων από χωριά ή πιο απομακρυσμένες περιοχές.

B. Εκείνοι που θεωρούν ότι τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει πολλά βήματα ως προς τη διοργάνωση τέτοιων εκδηλώσεων:

- › Διοργανώνονται περισσότερες εκδηλώσεις τα τελευταία 2-3 χρόνια, κυρίως χάρη στις προσπάθειες των τοπικών συλλόγων και της ΕΣΑμεΑ.
- › Είναι σε καλύτερο επίπεδο απ' ό,τι παλαιότερα, όμως υπάρχει ανάγκη να γίνουν περισσότερες προσπάθειες.

3.3 Γονείς - κηδεμόνες - δικαστικοί συμπαραστάτες - μέλη οικογενειών ατόμων με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις

Οι απαντήσεις των ερωτώμενων όσον αφορά την εξέλιξη της ζωής των ατόμων με αναπηρία την τελευταία δεκαετία παρουσιάζονται σχετικά ισομοιρασμένες στις ακόλουθες τρεις κύριες απόψεις:

A. Η κατάσταση έχει επιδεινωθεί:

- › Δεν έχουν γίνει ούτε τα στοιχειώδη για τα άτομα με αναπηρίες.
- › Κάποιες υπηρεσίες / φορείς που παρείχαν έργο και βοήθεια έχουν κλείσει λόγω χρεών.
- › Έλλειψη υλικοτεχνικών υποδομών, υπηρεσιών, ειδικών σχολείων κ.λπ.

B. Η κατάσταση έχει παραμείνει στάσιμη:

- › Δεν διαπιστώνεται κάποια σημαντική διαφορά σε σχέση με πριν 10 χρόνια.

Γ. Η κατάσταση έχει ελαφρώς βελτιωθεί:

- › Έχουν γίνει κάποιες βελτιωτικές κινήσεις κυρίως σε θέματα προσβασιμότητας, εκπαίδευσης και ενημέρωσης του κοινού.
- › Σε τοπικό επίπεδο είναι ελάχιστες οι ενέργειες και σε καμία περίπτωση δεν χαρακτηρίζονται επαρκείς. Χρειάζεται πολλή δουλειά ακόμα.

«Βελτιώθηκε συγκριτικά με το παρελθόν, αλλά όχι στον βαθμό που πρέπει.»

Εκφράζεται μια **διάχυτη δυσαρέσκεια από όλους ανεξαιρέτως τους συμμετέχοντες** όσον αφορά στην εξέλιξη της ζωής του ατόμου που εκπροσωπούν, για την τελευταία δεκαετία στην περιοχή στην οποία κατοικούν.

«Δεν εξελίσσεται καλά γιατί οι ώρες που είναι στο σπίτι είναι πάρα πολλές. Ώρες δημιουργικής απασχόλησης δεν έχουμε.»

«Τα κυριότερα προβλήματα πιστεύω ότι είναι στην εκπαίδευση. Δεν υπάρχει διευκόλυνση για τα παιδιά με προβλήματα όρασης και την κίνηση σε εξωτερικούς χώρους. Δηλαδή να περνάνε από δρόμους κ.λπ. Τα 10 τελευταία χρόνια εξελίχθηκαν δύσκολα, με πολύ κόπο και του παιδιού και δικού μας, με πολύ εξωτερική βοήθεια.»

Οι τομείς που αναφέρονται ως «δύσκολοι» εξαρτώνται κυρίως από το είδος της αναπηρίας που αντιμετωπίζει το μέλος της κάθε οικογένειας. Οι περισσότερες δυσκολίες αντιμετωπίζονται σε **οικονομικά ζητήματα, σε πρακτικά – οργανωτικά θέματα εξωτερικής βοήθειας για την προσωπική φροντίδα, στις σχέσεις με τους δημόσιους φορείς και κάποιες φορές σε θέματα διακρίσεων και κοινωνικού αποκλεισμού.**

Σχεδόν όλες οι αναφορές των ερωτώμενων περιστρέφονται γύρω από την πολύ **θετική, «θερμή» αλλά και ισότιμη αντιμετώπιση** του ατόμου με αναπηρία από όλα τα μέλη του στενού κύκλου της οικογένειας. Ανάλογα με τη φύση της αναπηρίας υπάρχει **αποδοχή της κατάστασης, κάποιες φορές (υπερ)προστατευτικότητα**

και ιδιαίτερη φροντίδα ως προς τα άτομα αυτά. Υπάρχουν και κάποιες αναφορές, κυρίως όσον αφορά στα παιδιά, για τα οποία οι γονείς / κηδεμόνες πρέπει να γίνονται κάποιες φορές πιο αυστηροί ώστε να τηρούνται κάποιοι κανόνες που βοηθούν στην εύρυθμη διαβίωση τόσο του ίδιου του παιδιού, όσο και γενικότερα της υπόλοιπης οικογένειας.

Οι **διάφορες προσωπικές εμπειρίες και καταστάσεις** που έχουν βιώσει οι οικογένειες των ερωτώμενων, όπως και η **φύση της κάθε αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, οδηγούν σε διαφορετικές απόψεις και συμπεράσματα** όσον αφορά στην αντιμετώπιση των ατόμων με αναπηρία από την τοπική κοινωνία στην οποία ζουν. Κατά γενική ομολογία, η κατάσταση είναι βελτιωμένη και υπάρχει αποδοχή, όμως είναι αρκετές οι αναφορές για μια μερίδα ανθρώπων που εξακολουθούν να κρατάνε αποστάσεις, να αδιαφορούν ή να περιθωριοποιούν τα άτομα με αναπηρία και τις οικογένειές τους.

«Η τοπική κοινωνία: Κάποιοι είναι περίεργοι, κάποιοι θα γελάσουν, θα κοροϊδέψουν και κάποιοι είναι κύριοι. Δεν έχω κάτι σε αυτό το θέμα.»

«Το χωριό τον ξέρει. Μικρή η κοινωνία. Θα κυκλοφορήσει, θα πάει για καφέ. Είμαστε καλά ως έναν βαθμό. Θα υπάρξουν και οι παρεξηγήσεις. Αλλά ως έναν βαθμό είναι καλά.»

Για όσους εξυπηρετούνται σε συχνή βάση από υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης η αντιμετώπιση των ατόμων με αναπηρία και των οικογένειών τους χαρακτηρίζεται ως αρκετά **καλή και σίγουρα καλύτερη απ' ότι ήταν παλιότερα**.

Αντίθετα, από μεγάλη μερίδα ερωτώμενων διατυπώνονται διάφορα παράπονα όπως:

- › Ότι κάποιες περιοχές δεν διαθέτουν καν υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης .
- › Ακόμα κι όταν διαθέτουν, είναι υποστελεχωμένες ή λειτουργούν με μη κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό.
- › Ότι δεν έχουν πάντα όλοι τις ίδιες ευκαιρίες ή ισότιμη αντιμετώπιση.
- › Ότι η εξυπηρέτηση στον Ιδιωτικό τομέα είναι καλύτερη απ' ότι αυτή του Δημοσίου, αυτό βέβαια εξαρτάται κι από τον εκάστοτε υπάλληλο.

Όσον αφορά στη φυσική προσβασιμότητα σε δημόσιους χώρους, οι απόψεις των ερωτώμενων διίστανται:

- › Είναι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι έχουν γίνει πολλά βήματα ως προς τη βελτίωση των συνθηκών και η προσβασιμότητα πλέον είναι καλή.

Είναι και η μερίδα που θεωρεί **πως οι προβλέψεις δεν είναι κατάλληλες** (ή ακόμα και ανύπαρκτες σε κάποιες περιοχές) και πρέπει να γίνουν πολλά βήματα ακόμα για να υπάρξει ισότιμη πρόσβαση σε Δημόσιους χώρους.

Όσον αφορά στην ψηφιακή προσβασιμότητα στην πληροφορία, **οι περισσότεροι ερωτώμενοι θεωρούν πως δεν υπάρχει καμία βελτίωση - εξέλιξη στον τομέα αυτό.**

- › Τις περισσότερες φορές (εξαρτάται βέβαια κι από το είδος της αναπηρίας) πρέπει οι γονείς ή τα συγγενικά πρόσωπα που διαχειρίζονται οτιδήποτε έχει να κάνει με πρόσβαση σε ψηφιακές υπηρεσίες.

«Θεωρητικά έχουν γίνει. Πρακτικά όχι...γιατί η προσβασιμότητα είναι το πιο βασικό στοιχείο το οποίο δεν έχει συμπεριληφθεί στον σχεδιασμό της Αυτοδιοίκησης. Οπότε όταν κάνει ό,τι κάνει ξεχνά ότι υπάρχουν και τα άτομα. Έγινε προχθές μια Ημερίδα και ήταν 2 άτομα με προβλήματα όρασης και δεν μπορούσαν να δουν τις διαφάνειες, δεν υπήρχε ακουστικό.»

Με εξαίρεση τη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή και τον αθλητισμό (κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα ή τις περιοχές όπου υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές) οι περισσότεροι ερωτώμενοι διατυπώνουν τη γενικευμένη άποψη ότι δεν υπάρχουν ίσες ευκαιρίες για τα άτομα με αναπηρία στους υπόλοιπους υπό διερεύνηση τομείς: εργασία και απασχόληση, εκπαίδευση και κατάρτιση, πολιτική και δημόσια ζωή.

Επιπροσθέτως, η πλειονότητα των απαντήσεων κυμαίνονται γύρω από την άποψη ότι **τα άτομα με αναπηρία δεν έχουν ίσες ευκαιρίες με τους υπόλοιπους για αυτόνομη διαβίωση**, κυρίως όσοι έχουν βαριά αναπηρία.

«Όχι! Σε καμιά περίπτωση. Υπάρχουν πόλεις που έχουν Δομές/Στέγες. Εδώ σε εμάς δεν υπάρχει αυτό. Αν πάθει κάτι ένας γονέας, δεν ξέρει τι θα γίνει το παιδί του.»

Εκφράζονται ορισμένες απόψεις ότι **τον τελευταίο καιρό έχουν αρχίσει να πραγματοποιούνται κάποιες δράσεις**, οι οποίες διοργανώνονται κατά κύριο λόγο με πρωτοβουλίες των Συλλόγων των ατόμων με αναπηρία, παρόλα αυτά οι περισσότεροι ερωτώμενοι δηλώνουν πως οι δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία από την Αυτοδιοίκηση δεν είναι σε καμία περίπτωση επαρκείς ώστε να καλύψουν τις υπάρχουσες ανάγκες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

«Υπάρχουν πολλοί Σύλλογοι στην περιοχή μας που έχουν πολύ καλό έργο, προσπαθούν να δραστηριοποιούνται και να ενημερώνουν τον κόσμο για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία.»

Συνολικά, τόσο οι Δήμοι όσο (κυρίως) και η Περιφέρεια αξιολογούνται **από μέτρια ως πολύ χαμηλά («ανύπαρκτες»)**. Οι Δήμοι σε κάποιες περιοχές καταγράφεται πως προσπαθούν να κάνουν κάποιες ενέργειες οι οποίες όμως δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους.

«Νομίζω ότι δεν υπάρχει άμεση υποστήριξη ούτε από την Περιφέρεια - ούτε από τους Δήμους. Πιο πολύ δραστηριοποιούνται οι Σύλλογοι.»

Τέλος, η πλειοψηφία των ερωτώμενων δηλώνουν πως έχουν συχνές και άμεσες επαφές με την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ) και διάφορους Συλλόγους, τα μέλη, αλλά και τις οικογένειές τους, τόσο λόγω της γενικότερης ενασχόλησης με ζητήματα αναπηριών, όσο επίσης και λόγω του ότι είναι και οι ίδιοι μέλη αντίστοιχων Συλλόγων.

3.4 Στελέχη διοίκησης - αυτοδιοίκησης - κοινωνικών υπηρεσιών

Όσον αφορά στην εξέλιξη της ζωής των ατόμων με αναπηρία τα τελευταία δέκα έτη διακρίνονται δύο κατηγορίες απόψεων:

A. Όσοι δηλώνουν ότι την τελευταία δεκαετία υπάρχει εξέλιξη κι έχουν γίνει αρκετά βήματα (αλλά όχι στο επίπεδο που θα έπρεπε) ως προς τη βελτίωση των συνθηκών της διαβίωσης των ατόμων με αναπηρία, σε επίπεδο:

- › υποδομών και προσβασιμότητας,
- › παρεχόμενων υπηρεσιών και προγραμμάτων στήριξης,
- › ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και γενικά αλλαγής νοοτροπίας όσον αφορά θέματα αναπηρίας και χρόνιων παθήσεων.

B. Όσοι δηλώνουν ότι την τελευταία δεκαετία η κατάσταση έχει παραμείνει σταθερή/στα ίδια επίπεδα (ανάγκη περισσότερων βελτιωτικών παρεμβάσεων):

- › οι παρεμβάσεις στον τομέα της προσβασιμότητας είναι ελάχιστες ή σε πολύ αρχικό στάδιο,
- › δεν έχουν ληφθεί οι κατάλληλες πρωτοβουλίες για παρεμβάσεις (είτε λόγω έλλειψης χρηματοδότησης, είτε λόγω αδιαφορίας),
- › δεν έχουν φτάσει τα έργα στα επίπεδα άλλων κεντρικότερων Περιφερειών.

Κατά γενική ομολογία, **σε κανέναν από τους τρεις υπό διερεύνηση τομείς (δημόσιοι χώροι, ψηφιακές υπηρεσίες, εργασία και απασχόληση) δεν υπάρχουν ακόμα οι κατάλληλες προβλέψεις ώστε η πρόσβαση σε αυτούς να θεωρείται ισότιμη με τους υπόλοιπους πολίτες.** Παρόλα αυτά, **καταγράφονται απόψεις για βελτιωμένη κατάσταση κυρίως όσον αφορά την προσβασιμότητα σε δημόσια κτίρια και τις ευκαιρίες για εργασία (στα μεγάλα αστικά κέντρα).**

«Όχι, σε καμία περίπτωση δεν είναι ισότιμη με τα υπόλοιπα άτομα. Τόσο σε δημόσιους όσο και σε ιδιωτικούς χώρους υπάρχουν προβλήματα.»

«Θεωρώ πως δεν έχουν πρόσβαση στις ψηφιακές υπηρεσίες, στον βαθμό που θα έπρεπε.»

«Με λύπη απαντώ ότι δεν υπάρχει προώθηση, ισότιμη προώθηση, των ατόμων με αναπηρία στον τομέα της εργασίας.»

Η εφαρμογή (ή μη εφαρμογή) συγκεκριμένων μέτρων ή πολιτικών που να αφορούν στα άτομα με αναπηρία/χρόνιες παθήσεις **διαφέρει τόσο από φορέα σε φορέα, όσο και από τον βαθμό αστικότητας της εκάστοτε περιοχής.**

«Εργαζόμενους με κάποια αναπηρία δεν έχουμε στην υπηρεσία μας. Ακόμα και η προσβασιμότητα στην πόρτα μας να σας πω ότι δεν υπάρχει στο χώρο μας ή στις τουαλέτες, να σας δώσω να καταλάβετε, που είμαστε και Πρόνοια.»

«Όχι κάτι το ιδιαίτερο, πέρα απ' το να εξασφαλίσουμε την πρόσβασή τους στις υπηρεσίες μας στο Κέντρο Κοινότητας, κάτι άλλο όχι. Δεν υπάρχει κάποια πρόβλεψη γι' αυτό.»

«Ναι, για τους εργαζόμενους που έχουμε υπάρχει το ειδικό ωράριο, ακολουθούμε την Εθνική Νομοθεσία και εννοείται ανά πάσα στιγμή έχουν τις ανάλογες διευκολύνσεις.»

Αναφορικά με το αν διοργανώνουν ή συμμετέχουν σε δράσεις, εκδηλώσεις, ενημερωτικά συνέδρια που αφορούν γενικότερα στα θέματα της αναπηρίας, οι περισσότεροι ερωτώμενοι δηλώνουν ότι είτε δεν πραγματοποιούνται καθόλου τέτοιου είδους εκδηλώσεις, είτε πραγματοποιούνται ελάχιστες, οι οποίες δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες της περιοχής.

«Γίνονται και συμμετέχουμε αλλά δεν επαρκούν. Φυσικά, θα θέλαμε να γίνονται περισσότερες εκδηλώσεις και φυσικά θα συμμετείχαμε σε αυτές. Όσο πιο πολλά γνωρίζουμε για τα θέματα αυτά τόσο πιο ευαισθητοποιημένοι θα είμαστε και θα μπορούσαμε να λειτουργήσουμε καλύτερα.»

Οι εκπρόσωποι των φορέων **που ασχολούνται άμεσα με θέματα κοινωνικής πρόνοιας και πιο συγκεκριμένα με θέματα αναπηρίας δηλώνουν ότι υπάρχει επικοινωνία/ δικτύωση με φορείς, συλλόγους και σωματεία ατόμων με αναπηρία.** Κάποιοι άλλοι εκπρόσωποι γνωρίζουν απλά την ύπαρξη συγκεκριμένων τοπικών συλλόγων, αλλά δηλώνουν πως δεν έρχονται σε άμεση επικοινωνία.

3.5 Εργοδότες - υπεύθυνοι προσωπικού - στελέχη εργοδοτικών φορέων

Η μεγαλύτερη μερίδα των ερωτώμενων πιστεύει πως η **εξέλιξη της ζωής των ατόμων με αναπηρία τα τελευταία δέκα χρόνια είναι ελαφρώς ή αρκετά βελτιωμένη** κι αυτό οφείλεται κυρίως:

- › Στις νέες υποδομές προσβασιμότητας (πεζοδρόμια, ράμπες κ.λπ.).
- › Στην αλλαγή νοοτροπίας του ευρύτερου κοινού και την περαιτέρω ευαισθητοποίηση στα ζητήματα αναπηρίας.

Από την άλλη πλευρά, υπάρχει όμως και μια μερίδα ερωτώμενων που δηλώνει πως **η κατάσταση έχει παραμείνει στάσιμη και θα έπρεπε να έχουν ήδη γίνει περισσότερες βελτιωτικές παρεμβάσεις** από την Πολιτεία και την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Από τις απόψεις των ερωτώμενων **διαφαίνεται μια μικρή βελτίωση της γενικότερης κατάστασης**, κυρίως στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης, **όμως συμπερασματικά δεν υπάρχουν οι κατάλληλες προβλέψεις ώστε να θεωρηθεί ισότιμη η πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία γενικότερα.**

«Δεν θα έλεγα ότι είναι ισότιμη όχι, σε καμία περίπτωση, χωρίς αυτό όμως να σημαίνει ότι δεν γίνονται προσπάθειες για τη βελτίωση των συνθηκών.»

«Και στον τομέα των ψηφιακών υπηρεσιών υπάρχει έλλειμμα, απ' όσο γνωρίζω βέβαια.»

Κανένας από τους εργοδοτικούς φορείς ή τις επιχειρήσεις που συμμετείχαν στην έρευνα **δεν απασχολούσαν** τη δεδομένη στιγμή κάποιο άτομο με αναπηρία ή χρόνια πάθηση. Αρκετοί εκ των εκπροσώπων των επιχειρήσεων πάντως δηλώνουν **προθυμία για συμμετοχή σε προγράμματα πρόσληψης ατόμων με αναπηρία** με την προϋπόθεση ότι καλύπτονται οι εκάστοτε προϋποθέσεις εργασίας (λόγω κυρίως της φύσης και του αντικειμένου της κάθε επιχείρησης).

Οι περισσότεροι ερωτώμενοι δηλώνουν πως **δεν έχουν κάποια συγκεκριμένη πολιτική όσον αφορά τα άτομα με αναπηρία** είτε επειδή δεν έχει χρειαστεί ως τώρα, είτε επειδή δεν υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές (π.χ. παλαιότητα κτιρίων, χωροταξικοί περιορισμοί κ.λπ.).

«Δυστυχώς όχι, με ποια έννοια όμως: δεν υπάρχει τρόπος πρόσβασης στο χώρο μας τουλάχιστον για άτομα με κινητικές αναπηρίες, λόγω διαρρύθμισης και στενότητας κτιρίου.»

Η πλειοψηφία των απόψεων που καταγράφονται για το αν δίνονται κίνητρα στους φορείς/επιχειρήσεις από την Πολιτεία για την πρόσληψη ατόμων με αναπηρία/ χρόνιες παθήσεις, κυμαίνονται στους εξής άξονες:

- › Οι περισσότεροι είτε **δεν γνωρίζουν αν δίνονται τέτοιου είδους κίνητρα στον ιδιωτικό τομέα** ή αν δηλώνουν ότι γνωρίζουν **δεν αναφέρουν κάποιο συγκεκριμένο μέτρο/κίνητρο**.

Όσον αφορά στη διοργάνωση δράσεων, εκδηλώσεων που αφορούν γενικότερα θέματα αναπηρίας, οι απαντήσεις **διαφέρουν ανά περιοχή**. Υπάρχουν ορισμένοι εκπρόσωποι που δηλώνουν **πως η κατάσταση είναι βελτιωμένη συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια, ενώ υπάρχει και μια μερίδα που δεν βλέπει να γίνονται τέτοιου είδους εκδηλώσεις για το κοινό**. Κανένας από τους εκπροσώπους δεν έχει συμμετάσχει σε ανάλογη εκδήλωση ως επιχείρηση ή φορέας.

«Διοργανώνονται κατά καιρούς, αλλά εμείς ως επιχείρηση δεν έχουμε συμμετάσχει ποτέ σαν συνδιοργανωτές ή κάτι άλλο. Συνήθως διοργανώνονται με πρωτοβουλία του τοπικού Συλλόγου ατόμων με αναπηρία.»

Κάποιοι εκπρόσωποι φορέων/επιχειρήσεων εκφράζουν την πεποίθηση ότι **τα τελευταία χρόνια οι προσπάθειες και η ευαισθητοποίηση της Περιφέρειας και των κατά τόπους Δήμων είναι βελτιωμένες**, χωρίς όμως να έχουν φτάσει ακόμα στο επιθυμητό επίπεδο. Στον αντίποδα, οι υπόλοιποι **αξιολογούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση χαμηλά και την χαρακτηρίζουν ως ανεπαρκή** όσον αφορά την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες.

«Αν ήμουν εγώ προσωπικά άτομο με αναπηρία θα έλεγα ότι είναι ανεπαρκείς. Πρέπει να γίνουν περισσότερα πράγματα.»

Έρευνα κοινής γνώμης για τις διακρίσεις που
βιώνουν τα άτομα με αναπηρία στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Οργανώσεις εκπροσώπησης και προάσπισης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία

Οι οργανώσεις εκπροσώπησης και προάσπισης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία σε **εθνικό επίπεδο**:

Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία

📍 Ελ. Βενιζέλου 236, 16341 Ηλιούπολη

☎ 210 99 49 837 📠 210 52 38 967 ✉ esaea@otenet.gr 🌐 www.esamea.gr

Περιφερειακή Ομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία Δυτικής Μακεδονίας (ΠΟΑμεΑ)

📍 ΖΕΠ Κοζάνης (κτίριο Περιφέρειας), 50100 Κοζάνη

☎ 24613 50255 📠 24610 53255 ✉ poameadm@gmail.com

📘 Στον παρακάτω σύνδεσμο μπορείτε να βρείτε πληροφορίες για τα Πρωτοβάθμια Σωματεία Αναπηρίας στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας:
www.esamea.gr/about-us/members

Οι οργανώσεις εκπροσώπησης και προάσπισης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία σε **διεθνές επίπεδο**:

Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία

🌐 www.edf-feph.org

Διεθνής Συμμαχία για την Αναπηρία

🌐 www.internationaldisabilityalliance.org

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Αθήνα (έδρα)

Ελ. Βενιζέλου 236, 16341 Ηλιούπολη
Τηλ.: 210 9949837 • Fax: 210 5238967
E-mail: esaea@otenet.gr

Κοζάνη (παράρτημα)

Κτίριο Περιφέρειας, ΖΕΠ Κοζάνης
Τηλ.: 24613 50255 • Fax: 24610 53255
E-mail: project.dm1@esaea.gr

Ιστοσελίδα: www.esamea.gr

 ESAmAgr esameagr ESAmAGr ncdpgreece

Στο πλαίσιο της Πράξης «ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ, ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΧΡΟΝΙΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΤΟΥΣ ΠΟΥ ΔΙΑΒΙΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2014-2020

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

